

1874

NOORUSLOOMING

Jakob Liiv.

VEEBRUAR 1929

Nr. 4

I AASTAKÄIK

ILMUB 10 NR. A.

HIND 20 SENTI

NOORUSLOOMING

VEEBRUAR 1929

Nr. 4

I AASTAKÄIK

TOIMETUS: Evy Klemets / Richard Ollino / Valerian Pikat / Hermine Remek
Otto Rotmann / Leo Trellman

VASTUTAV TOIMETAJA: Adam Bachmann VÄLJAANDJA: Alfred Vendt

Toimet. ja talit. aadress: „Nooruslooming“, Narva, Peetri pl. 2. Telef. 2-11.

Üle 20 aasta tagasi.

Kui eesti noored Narvas „põranda all“ tegutsesid.

(Jooni noorte püüetest 1905—1910 a.)

3. *)

Narva eesti noorte „kirjanduse ringi“ asutajaks olid üksikud toleaegse vene meesgümnaasiumi õpilased, kuid ringi koondus õpilasi ka naisgümnaasiumist, „Töchterschulest“, linnakoolist ja ka väljaspool koole nooremate haritlaste seast. Ringil kindlat põhikirja õieti polnudki, sest esiteks ei oleks säärase ringi registreerimiseks ükski asutis luba annud ja, teiseks, ülesandeid ja huvialasid oli tol ajal nii palju ja mitmekesiseid, et raske oleks olnud neid kindla põhikirja raamidesse mahutada. Peasihit oli — koondada noori rahvusliku lipu alla ja äratada neis huvi mitmesuguste ühiskondlikude küsimuste vastu.

Olgugi et Narva meesgümnaasiumist on välja läinud mõnedki eesti tähtsamad tegelased, kes juba koolipõlves küllalt rahvuslased olid, et mitte salata oma rahvust, keelt ja talutareist võrsumist, oli eriti 1905—10 a. periood sellepolest kurb, et ei meesgümnaasiumis ega ka teistes koolides ei leidunud kuigipalju õpilasi, kes oleksid rahvusliku vaimu ja tegutsemise tungiga suutnud ilmet anda oma koolis, või helevust sünnitada ümbritsevas õpilaskonnas. Tuli seepärast neidki „valgemaid vareseid“ mustade seast välja noppida ja mitme kooli peale kokku saada niipalju, et kujundada eesti noorte „rakukese“ Narva vene vaimust läbiimibunud haritlaskehas. Ja peab ütleva, sellest rakukesest ehk „rahvuslikust pesast“, mille liikmete keskmine arv oli ikka 15—20 ümber, käis mõne aastaga läbi mõnikümmend noort, kes ellu laiail valgudes viisid kaasa „eesti vaimu“. Oli nii mõnigi juhust, kus ringi liige, kuigi eesti perekonnast, kuulis ja õppis eestikeelt alles ringis. Kodumaa ajaloo ja kirjanduses, mida ei tunnustatud ega tuntud nii koolis kui ka kodus, tuli „silmi avama“ hakata, tuli ringi

liikmeil õppides „õpetada“ kaasvõitlejaid. Tänu liikku juhatus, õhutust ja näpunäiteid saadi küll üksikult toleaegseilt Narva tegelaskilt, nagu eriti Jaan Speekilt, Mihkel Leinbaumilt j. t. ja julgustasid noori oma eestimeelsusega ning seltskondliku tegevusega Narva teisedki kooliõpetajad, nagu J. Jaks, A. Jaanson, M. Frisch, samuti ka Eesti Seltsi ülesehitaja Dr. Jänes, „Võitleja“ tegelased — A. Dener, K. Leberecht, P. Lemming, V. Otter, A. Roose j. t., kuid et koolinoortele seltsides käimine ja koguni veel eesti seltskonna tööst osavõtt ränga karistuse ähvardusel keelatud oli, siis arenes „ringi“ tegevus ikkagi peamiselt „oma-pead“ ja „omal tarkusel“. Koos käidi kord ühe, kord teise ringiliikme juures, sest alaline kooskäimise koht võis politseile või shandarmi-võimudele kergesti „ninna hakata“. Ringi tegevus hargnes mitmes suunas: kuigi nimeks oli „kirjanduse ring“, ei piirdunud küsimuste harutamine vaid kitsama kirjanduse-alaga, vaid sõeluti ja „võeti seisukohti“ isegi laiemaulatusega loodusteaduslikes ja ühiskondlik-politilises küsimusis. „Kalevipoja“ lugemusega („Kalevipoja õhtud“) koos uuriti teiste rahvaste eeposeid ja muinasvara, kuid selle kõrval püüti tungida ka „teaduse ja usu“, „inimese põlvenemise“, „etu alguse ja lõpu“, „jumala ja kiriku“ küsimustesse, käsitati riigikorra ja „vabaduste“ küsimust, kõlbluse-õpetust, karskusvõitlust, sotsialismi, darvinimismi ja muid „isme“.

Kui kirjandus ja kodumaa ajalugu hoidis meeled rahul ja leiti sel alal ikka ühine harmooniline kõlapind, siis „maailma küsimusis“ pörkasid vastamisi tihti „omad tõekspidamised“. Ei puudunud palju, et hääletamisele panna küsimust: „kas jumal on olemas, või ei ole?“ — Nende ridade kirjutajal kui ringi esimehel tuli

*) V. „Nooruslooming“ nr. 1. ja 2—3.

nii mõnelgi korral „suurküsimuste“ pärast lahku löönud ringiliikmeid jälle üksikult kokku noppida ja lepitada.

Ringis ei puudunud ka ajakirjanduslikkude huvidega noored. Nende ridade kirjutaja ühes „mõtteosalistega“ tegi juba 11 aastase „peatoimetajana“ katseid „ajalehte“ välja anda ja veidi hiljem omaealiste umbes 15—17 a. koolinoortega „trükkiski“ esimesi eesti (ja vist ka üldse) õpilasajakirju Narvas, nagu „Rõõm“, „Uus Rõõm“, „Noorte Häääl“ „Noored Jõud“ jne. kui noorte oma häälekandjaid, kus „omad mured ja rõõmud“, milledest „vanad aru ei saanud“, kajastuse leidsid.

Ka seltskonna elu tõmbas noori kaasa. Et seltsides — ka kõige ilmsüütumal kontserdil ja teatrietendusel — viibimine keelatud oli, siis ei jäänud muud nõu, kui vargsi poetada end erariids (kel need puudusid, siis tõmmati vähemalt rihm vöölt „kurtkalt“ — maha) vanainimeste vahele kusagile rõdunurka. Aga eriti „Võitlejasse“ pidi pääsema! Et „äraandmisi“ ja „tabamisi“ harva juhtus, siis julgustas see asjaolu üksikuid noori, kes pikapeale isegi nii „jul- tunuks“ läksid, et hakkasid ka „Võitleja“ kooris lauluharjutustel käima! Ei lastud läbi ka vana kuulsa, esimese eesti „ooperi“ ja opereti

lavastaja August Viira (tartlaste) ja hiljem „estoonlaste“ lõbusaid võõrusetendusi. —

17 a. poisikesena tuli nende ridade kirjutajal oma „seltskonnategevuse tungis“ kibedalt tunda tolleaegsete olude survet. Kodukihelkonnas Lüganuses võtsime mõtte üles asutada „Eesti Haridusselts“ ühes emakeelse kooliga — „progümnaasiumiga“. Esimene kohalikkude tegelaste nõupidamine oli Lüganuse kirikuõpetaja Valteri juhatusel kihelkonna leerimajas. Asi leidis poolehoidu ja hakati ülestähendama asutajaid-liikmeid. Tõusen tähtsa näoga üles ja lähen laua juure, et nime sissekirjutada — seal peatab pastorihärra minu ja sõnab: „aga Teie ollete ju veel kooliõppilane ja keigest 17 a. vanna! Teil ei olle küll ühe seltsi assutamise ja vaalimise õigust!“

Pidi kibeda pettumustundega alistuma maksvale korrale. Kuid seltsi ja kooli avasime siiski, ehitasime uhke hoone ja hakkasime pühade ja suve vaheaegil seal näitemängu ja kontserte tegema, nii et kodukihelkond rökkas! Mu nimi kanti vaid kohaliku politseirjajadniku „taskuraamatusse“ kui eesti „intelligendi“ nimi — „meespäidamiseks“... (Järgneb).

A. B—n.

Kaasvõitlejaile.

Sõbrad, mis on teiega juhtunud? Miks hoiate oma küünla vaka all ja ei lase seda vabalt leegitseda? Kurb on mõelda, et noored, kes olnud meie rahvusliku mõtte tuletunglaks, nüüd, mil meil oma keel ja iseseisvus käes, nagu loiuks ja ükskõikseks on jäänud. Kas tõesti ei suuda teie ajaga kaasa elada, või on teid mingisugune reaktsioon vallanud?! Olete vist unustanud need julged eestvõitlejad vabadussõjas! Kes olid need, kes hädaohule tähelepanu pööramata julgelt võitlusesse tormasid oma isamaa ja oma isetegevuse eest? Kas ei olnud need meiesugused kooliõpilased! Nemad olid need, kelle kohta üks välisriikide sõjaväelane meie tolleaegsele ülemjuhatajale kindr. Laidonerile ütles: „Oleks teil 2000 niisugust sõjameest, teie kodumaa oleks vaenlastest ühe nädalaga puhas“. Näete, millises kõrges arvamises oldi tol ajal õpilasist! Kuid pean veel kord tõonitama, et mulle näib, nagu hakkaks töö vaimustus kaduma. Nagu oleks saamatus ja loid u teie hingedesse asunud. Ei noored, ärge laske seda jäledat looma endas aset võtta! Heitke ta enesest ära, raputage ennast ja ta langeb teist! Puna teie põskedesse ja sära silmisse, et iga inimene rõõmuga kasvavat noorsugu vaatleb ja nende tulisusest rahuldust tunneb! Julgelt võib meie noor vabariik siis tulevikku vaadata, kui tal teguvõimas noorsugu on.

Kaasvõitlejad, teile on antud võimalus avaldada oma tundeid ja soove, näidata vanadele, milline lõõmav tuli teie hingedes peitub. Seda võimaldab teile „Nooruslooming“. Ta asutati selleks, et just noortele anda võimalusi ennast trükiridades avaldada, ja neid sihte taotleb ta praegu. Seal võetakse rõõmuga iga kirjutatud rida vastu, sest teatakse, et see tuleb südamest ja puhtast hingest.

Kordan, noored, ärge hoike tuld vaka all, vaid laske tal helkida, laske leegitseda loitva tõrvikuna mis valgustab noorte sihte ja radasid! Koondugem kokku ja löõgem käed külge, siis võime mägesid paigast liigutada! Ja uskuge, ka vanade silmad lõõvad särama, kui nad näevad milline elurõõmus ja tahteline on noorus ja noorus on ju

tulev Eesti!

Üks noorist.

24. veebr. Pariisis.

„Noorusloomingu“ kirjutanud Miledy Kossar, Pariisis.

Mis teile kirjutada, sõbrad kaugel ja kallid? Kas pajatada oma igatsusi ja meelehärma, et isa-ema kaugel, kas hinge tolmunud urkast sorida mälestusi, mis nii õrnad...? Ei—sellest on parem vaikida—ja koduigatsuse altaril põletan üksi, vaikselt ja vargsi lootuseküünlaid.

Kirjutun teile siis sellest päevast, mille mälestused teil kõigil veel värsked, millest veel ikka sõnad huulil—kirjutun, kuis moodustid maailma südames käputäis eestlasi oma riigi 11. aastapäeva.

Ei olnud kodu lumihelbete hiilivat tantsu, ei valget silmaringi, ei kumisend ühegi kirikukella helin sellele päevale—ei vallatlend tuul sini—must—valgega.

Kuid ometi!

Auto keerleb ja keerleb. Ikka edasi. Veel viimane põiktänav ja ta peatub Eesti saatkonna ees. Eesti lipp ja Eesti vapp! Nii ime-lik oli näha kodumaa lippu siin Pariisis—ja ta isegi nagu hiilis tuulehoogude eest, et end vähem märgatavaks teha.

Eesti saadik hr. Pusta palus kõiki Pariisis viibivaid eestlasi tol päeval enda juure, kell 5 p. l. et vaikselt ja koos pühitseda kodumaa suurpäeva. Läksin sinna esimest kord.—Ükse kinni langedes tundus silmapilkselt, nagu oleksin kodus, Eestis. Kuulsin esmakordselt Pariisis eesti keelt, surusin kaasmaalaste kätt—ja nende silmist lugesin kauge põhjala tervitusi. Tundsin end olevat nagu muinasriigis,—raske oli usku, et nii kaugel kodumaast eestlased oskasid leida üksteist.

Tulevad ja tulevad eestlased! Kogus umbes 100 ümber. Palju noori, kes siin ülikoolis, mõned perekonnad ja sõjaväelased—leitnandid. Viimased ilmusid täitsa kodumaa vormis—see aitas veel rohkem unustada, et pole Narvas. Kõik on omavahel nii kodused, nagu kauaaeg-

sed sõbrad—tahaksid igaühele öelda midag head ja ilusat.

Hr. Pusta kõnele järgneb hümn. „Aga nad ikka laulsid!“—ütleb keegi ainuke prantslane meie hulgas, hallipäine riigitegelane. Ja tõesti—aga meie laulsime! Vanadest noorteni oli nii palju hõõguvaid põski ja sätendavaid silmapaare! Helid tahtsid purustada seinu, levineda kogu Pariisis—ja jõuda üle vahepealse maa-riiagi, sinna—kus kodu. Ja peale selle järgnes laul laulule. „Tuljakid“, „Kungla rahvad“ ja „Lähme(!) üles mägedele“—Viimase laulu juures tekkisid vaielused. Mõned ütlesid, et peab „minge“ asemel „lähme“ laulma, teised jälle vastupidi. Viimaks lepitati „lähme“ peale kokku!

Eestlane harjub olukorraga ruttu. Arglikud naerulaksatlused kõrgendavad tooni ja üksikud naljaterad leiavad vastukaja.

Söögitoas ringlevad pokaalid champagneriga.

Lõbus on. Seljataga kuulen nii vana nalja—„istuge nii kaua kui toolid tuuakse“—Eestis see nii iganend, kuid siin ta tundus nii lõpma- tult armsana ja lähedana. Keeran end—ah,—see ju lõbus üliõpilane, kes lõpetas kursuse keemikuna! Sõidab lähemal ajal koju. Küll ta jaksab minugi tervitusi Eestisse kanda. Imeruttu kaob aeg—tahaks veel minuteid pikendada. Aga kella hoiatav näpp rändab juba 9 poole.

Veel viimaseid laule, viimaseid tervitusi ja käepigistusi.

Lahkume.

Väljas sajab, sajab vihma nagu pilkeks, et polegi talve, polegi 24. veebruarit! Kuid on ometi! Ei saa petta.

Tudisev sõiduk vurab peegelsiledaid bulvaäre mööda. Tänavad ujuvad tulede meres—jumalik on Pariis—kuid igatsust kodumaa, väikse Eesti järele et sureta ükski hiilgus!

Kui Narva vägivalla alt vabanes.

19. jaanuaril pühitses Narva oma vabastamise 10. aastapäeva. Täitus 10 aastat päevast, mil murti Narvas enamline diktatuur, tehti lõpp metsikutele tapmistele, jubedustäratavale aktidele. See päev, osutudes jätkuva võidurikka vabadussõja suursündmuste lülis põhjaneva tegurina, jääb igale narvalasele kustutamata mälestusse...

Ehkki Narva vabastamise sündmuste pühitsemine kohalise tähtsusega, on tal siiski lõpmata suur tähendus. Ja eriti igale narvalasele küllalt tähtis, et mainitud päeva mälestust mitte vaibuda lasta, vaid aastast aastasse, põlvest põlve kantagu edasi see ilusaks ja meeltulendavaks traditsiooniliseks kombeks kujunenud päeva pühitsemine. Ärgu väsitagu ära ikka jälle selle päeva tähtsust ja sellega ühesolevaid sündmusi meelde tuletamas! Eestkätt selgeks tuleks teha kõne all oleva päeva pühitsemine noorsoole koolide kaudu. On ju noorsugu meie alatasa jätkuva progressi pandiks, seega kõrgete ja ilusate aadete ning lootuste taimelavaks.

Ühes selle tähtsa päeva mälestusega keruvad elavalt esile mälestused, mis ühenduses tolle ajajärguga.

Nii rahulikult mugavas toakeses istudes ja tiheda lumisaju lakkamatusse sahinasse kiindudes, kerkivad pildid olnud ajast punase kangana vaimusilme ette sööstudes kinolindina meie silme eest mööda, üks pilt sündmusrikkam ja õudsem kui teine.

On okupatsiooni aeg 1918. Valitseb Saksa raudne rusik. Rautatud sõdursaabaste tänavakivide tuld lüües marsivad sini-rohelised kolonnid piki Narva tänavaid, tärisesid kannused, relvad... Kaob tol ajal jällegi vabadus end oma tahtmistes väljendada. Ähvardav hädaoht vaatab aga peagi ida poolt silma, kui sügisel okupatsiooniväed lahkuvad. 28. novembril langeb Narva enamlaste kätte ja edasi veereb punane rull maa südamesse, peatudes ainult mõnikümme kilomeetrit Tallinnast.

Valitseb punane diktatuur... Ei unune nii pea tolle traagilise ajajärgu kurvad tagajärjed. Nagu luupainaja lasus elanikel. Ahastus ja mure peegeldus vaid nõrkade lootustega segatud nägudel. Südantõhestavad stseenid võtsid maad. Kui palju ahastavaid, palavaid pisaraid valati omaste pärast, keda tabasid enamlased, vedades sinna, kust vaevalt mõni eluga pääsis.

Kunagi ei unune narvalastel enamlaste poolt Narvas toimepandud veresaun...

Ent varsti jõuavad meile appi vennasrahva vaprad velled — soomlased. On jõudnud organiseeruda meie oma sõjavägi. Asutakse vastupealetungile otse kaheteistkümnendal tunnil,

mil punased ju võidu peale kindlad näisid olevat. Siin pöördub sõjaõnn. Ja nüüd hakkab tuul puhuma maruna läänest idasse. Ja kui siis kahurmürin Narva hakkab kostma, mis osutub peatse vabanemise esimeseks sümptomiks, ei kahtle keegi enam punase terrori languses.

Punased on sunnitud taanduma, mis muutub paanikaks kogu väerindel. Ja juba 18. jaan. öösel 1919. vallutavad meie hulljulged noored ühes soomlastega Narva. Kistakse Narva rae tornist punaste võimu viimne lehviv tunnusmärk ja juubeldades püstitakse sini-must-valge.

Narva võis jällegi vabalt hingata. Rõõmuhelk loitis elanikkude nägudel. Oli tunne nagu oleks vabanenud millegist raskest, kohutavast, painajalikust.

Ehkki meie vabadustaevast nii mitugi kord mustade pilvedega kattus, kust vaevalt-vaevalt mõni üksik päikesekiir alla ulatus, ei kadunud siiski usk parima ja ilusama tulevikku sisse, mis jõudu andis rasked katsumisajad võidurikka lõpuni viia.

Narva väerindel algasid meeleheitlikud võitlused mitukümme korda tugevama vaenlasega. Alatasa jätkuv linna pommitamine närveris lõpmata elanikke, sünnitades suurt materjalset kahju, kõnelemata viljakast tööst. Ent hoobi millest kodulinn nii pea ei toibu tõi Joaoru linnaosa mahapõlemine 1919 a. kevadel, mis ränga löögi andis rahvamajandusele, ühtlasi tuhandeid elanikke kõige suuremasse viletsusse tõukas.

Alles peale rahutegemist algas Narva kiire kosumine, mis alatasa progresseerub ja korduvalt parimaid tagajärgi annab.

Näib, nagu ei olekski olnud meeleheitlikke kannatusaastaid ja ohriverd nõudvat sõjaaegu. Pikkamisi paranevad sõjahaavad, unuvad läbi-elatud kannatused. Rõõmsalt vastu rõõmsamale tulevikule!

V. G.

Ela, Eesti!

Sind tervitame, vaba Eesti,
Me pühakspeetud kodumaa!
„Jää vabaks, vabaks igavesti!
Ja kosu, kasva, ela sa!“

Küll oled näinud mõnda halba,
Kuid seda nüüd kõik unusta,
Sest noored, kellel oled püha,
Su heaks on hakanud töötama.

Sind, Eesti, tervitavad noored,
Kell oled igatsetud maa,
Need noored, kes kui leekiv tuli
Sul hüüdvad: „Ela, Eesti, Sa!“

A. L.

Taliõhtune matk.

Olin tuisates suuskil läbistanud seljataha jäänud lumimaa. Nüüd libisesin aeglaselt edasi vaid endisest hoost veel, kuni rauges seegi ja seisatusin veerja mäekülje harjal. Suusaotsad jäid lõmitama pooleldi õhku, valmis kohe algama kiirenevat liikumist all hämarduva lumipinna poole.

hnutam Puhates, näost punasena, seisatusin süäl, hämarus valmis võtma mind oma varjavasse suurrätti. — Lumine legendik lautamas end mõlemilpool. . . Kaugemal eespool piirava abellikuna rivistet kõmisevad telefonipostid, armas hämarus lasumas nende lühildunud pikkuseil. Ülal vaid taevakumm laskumas äärtelt nõgise katlana üle minu. Pilv vareseid tiibade pligisedes noolkiirelt lennates siia ja sinna. Kuulatan hallis vaikuses. . . Hajub koera tume haugatus. . . Metsapoolel rändavaid hämarikvarje kui hunte. Oi süvenevat õudu! Ära siit! — — —
Järsk tõuge . . . ja juba libisengi allamäge! Oo, kuis tõusis fortenti äkki vareste võigas vaaks! Ikka kiirenevalt kihutan alla otse pimedusse! Pööküürund kehal läbi tontide riigi — kõrvus vilistav, vihisev tuul—huu! Oi kiirust, oi tempot! Vägeval sõidul läbi telefonipostest moodustet rindest, piluli silmiäärtest kahelpoolt seljataha lendavaid urisevaid poste! Ikka edasi? — Oi! Kõverdud suuskninuist kahelepoole kaarena tuiskav lumetuhk! Oi opakat, oi jalaluukest, kui nüüd „lendaks!“ Edasi! Veel ikka edasi? — Pikka raungev hoog... all olegi! Vaade tagasi: mustav must kõrgemal mäeharja. Ümberringi öö. Ruttu elektrituledes tee poole. . . ruttu! Oi isakest, kui nüüd tondid haaraks suuril kondiseil sõrmil muu õlust! Kuis mustad, närit küüned ulatuks rinnunil — Ruttu, rutem! — Egas nii ei saagi edasi . . . ikka korrapäraselt: üks-ja-kaks-ja- . . . nii! Vaade ette: oi, veel tubli vehkam lumistund välja! Kui nüüd keegi aga tagant äkki... kui aga keegi nüüd...

Olingi teel! Mõõda kõvastund teed läks sõit mis nahises. Jõudsin järele poistesalgaile. Olid tulnud kinost ja vehkides nüüd kampas kojupoole, kriiskasid endi äsjaseid muljeid talvisesse öhe: „ . . . ei old nii ühtigi, see oli hoopis seal, kus samune madrunn käänas ikke Jaevamehele vastu habet, nii et . . . ah, ära aja Käo Jaani, Arts isi nägi kah. . . eks näind. Arts? . . .“

Jotti.

Suusatajad metsas.

Talv oma omapärase võluvusega pakub talisportlasele laialisi võimalusi sportimiseks. Meelepärast naudingut loovutab suusaretk üleni lumitund, majesteetlikus rahu seisvas metsas.

Suusaretkel.

Ilusad on need suusaretked kesk põhjamaist talvist loodusilu—läbi lumistunud väljade, orgude härmatanud metsade kärelda pakasega ja tormi hundamisega...!

Igatsevalt sunnin pilgud lumitund kõrguste poole. Meeleldi jänunen lumme mattund väljade, nurmede ja niitude keskele. — — —

Tahaksin tõusta üles mägede harjule ja sealt söösta vihinal suusil lume keereldes alla sügavustesse...

Särreldes lainetab tuul kõrvus, magusalt-valusalt läbistudes südame, vallutes kogu olemuse —.

Siin kaugel igapäisusest, keset avarduvaid kaugusi on niipalju valgust, õhku, avarust Siin tunnen end olevat vabana, ohjeldamatuna, pööraseimate tujude vallatuna — — —

— On taas nii turvaline tunne... —
Hommik.

Üks neist käreldaist, härmatanud talvehommi kuist. Veripunaselt ripub taevaserval äsja horisoni alt väljaroninud päikeseketas, värvides purpurpunaseiks palistusiks teraskülmalt hõõguvaid sinakaid taevarandü.

Olgugi väljas särtsuv pakane, mis klähvides kui kutsikas ninna kargab ja põsed punakalt lõkendama õhutab, sörimi-varbaid valusalt kui pihtidega pitsitab, on too siiski meelitäv, kutsuv, ahvatlev...

Uimastavalt ilus on tänane hommik, justkui suusaretkeks loodud: lainetaval voldilisel lumivaibal terav-jäine tuulepuhang tundub õrna suudlusena kirsipunasilt neiu huulilt.

Ei hetketki malda enam paigal püsida. Lämmitada võiksin tubasesse leitsakusse —.

Välja... Piirita avarusisse...!

Hüppasin suuskile ja tagaõuest kopli kaudu sööstun suusaretkele. — — —

Ja mänglevate lihaste pingutelles jooksevad sujuvalt suusad üha kiirenedes.

Pakasest piinatuna helahtub kahvatu-helisev vaikus. Ebamääraselt valjult kostub lähineva raudteerongi rööpaid sööv rataste rigin.

Teravate piitsalöökidena läbistuvad jäätunud õhku kirvehoobid eemalseisvast metsast. Paukudes kärisevad aiateibad...

Valge hingear tõuseb hobuste ninasõormeist, kui saunakeriselt keereldes kerkivad korstnaist valged suitsusambad vastu taevast, haihtudes lõputa sinimeres. — — —

Jämedate valgete köitena ripnevad pinguli katkemiseni telefonitraadid.

Kergelt liueldes libisevad suusad üle jäätunud lumikamara...

Silmipimestavalt kiirgab vikerkaarivärves sädelev kristallselt sätendav lumivaip. Kõikjal pärreldub kahvatult-külm, sinika helgiga valgus, pillav sätendus, ülevoolav sillerdus...

Kiirgavasse kristallsuhkrusse joonestavad suusad sirgjoonelise jäljendi, mille teravate äärte vastu põrgates hele päikesekiir murdub veelgi valemamaks.

Eemalt rühib üha lähemale lumitunud mets, kui gigantne jääloss, mille sillerdava pinna vastu valendav päikesekiir tuhandeiks tükeks puruneb.

Sinikalt, tulvil lugematuis veevidevariatsioones helkides, seisab ta keset talvist valget kiirgust kui määratu jäämägi kesk ookeani...

Tummas tarretuses koonutavad stollises rahus majesteetlikult härmatanud hiiglakuused nagu saledad valged minaretid.

Unistena kükitavad metsaveerul üleni lumikahlakuisse maetuna kääbuskuused kui valgevammustega jõulused päkapikumehed.

Kõrge kuuse latvus kükitab kõssitõmbunult flegmaatiline vares raske murekoorma litsudes küürule —.

Volksti! — hüppab su nina alt üles pikakoivaline jänes, suuskade sihinast ülesäratud, ja lidub metsa valge sabaotsa välkudes. — — —

Keskpäevani on küünninud lõkendav-kahvatu valem päikesepale. Juba poolenisti teiselegi poole keskpäeva telge upitanud oma raskekaalulise kogu...

Ja pimestavalt mõjub nüüd kõikjal helkiv valendav kirgus.

Siledaid välju, peltikke orge ja härmatand metsi läbistab mu suusaretk...

Ning, olles küllalt nautind looduse kaunidust ja suusasõidu võlvust, pöördun lõkendavil põsil tagasi kodumaile...

V. G.

Laupäeva õhtul.

„Ei tea, kas vileni veel palju aega peaks olema?“ — „Ega vist palju enam ole. Raatuse kell löi vähe aja eest juba 2.“ Nii kõnelesid raudteetöölised, raskeid liipreid virna ladudes. Üks nendest, vanem, täishabemega, tüse vanamees, ohkas raskelt, haaras ähkides raske paku sülle ja vinnas selle juba kaunis kõrgeks kasvunud virna otsa. Nii kestis töö, kuni hele vile nagu vahe nuga õhku lõikas. See oli nagu piitsalööök töölt äraajamiseks. Silmapilk jäeti töö katki, igaüks ruttas oma söögikompsu juurde ja palituräbalat selga ajades hakati minema.

Raskest tööst kangeks jäänud kondid ei tahtnud esialgu kuidagi liikuma hakata. Ka kodutee algul oli liikumine veniv, kontides nagu oleks tina, mis ei lase ennast vabalt liigutada. Kuid kodu lähenedes läks liikumine kiiremaks. Oli õhus juba tunda nii tuttavaks saanud lõhnu. Salgas liikuma hakanud töömehist lahkus vahetevahel mõni teistele head päeva soovides. Nii pudenesid nad, kuni Jaan, too pika habemega vanamees, üksi oli jäänud. Aga ega temagi kodu enam kaugel olnud. Siit nurga juurest veel paremale pöörata, ja oligi see majakene, kus ta oma eidega juba 3. aastat elas. Raskesti ohtes ronis Jaan mõneastmelisest trepist üles, lükkas roostetanud hingede tõttu kähiseva ukse lahti ja oligi toas. See oli võrdlemisi väike ja madal tuba, kuid korrashoitud. Põrand oli hiljuti pestud ning Anu askeldas parajasti pliidi juures, kust tule vurisemine ja rasva särin pannilt kostus.

„No oled sina ka üks inimeseloom! Kas sa ei või mudaseid saapaid ära võtta. või vähemalt puhtaks pühkida! Jalad omal nagu mudakambad all,“ lõksutas eit talle vastu. Jaan ei vastanud midagi, vaid läks nohisedes toast välja. Varsti ilmus ta tagasi. Oli aiaäärses kraavis saapaid pesemas käinud. Eit oli rahule jäänud; vähemalt ei lausunud ta sõnagi.

Peagi oli toit valmis ning eite-taati hakkasid sööma. Lauale pandi pann, milles rasva sees mõned kartuliliibud ujusid. Need õngitseti vana kahe-harulise kahvliga välja ja üksteise järele kadusid nad kas Jaani habemepuhmastikust ümbritsetud suukoopasse, või jälle Anu habutusse suhu.

Kõht täis „nagu kiilutud,“ jäi Jaan veidi nõutult seisma. Ei ta teadnud, kas veidikeseks ajaks voodisse leiba lusse laskma heita, või nüüd kohe sauna minna. Va patune keha tahaks mõlemat. Pikalt liikusid mõtted ta peas. Lõpuks näis ta otsusele jõudvat. Ta hakkas uuemat kuube otsima, üks ta ole ikka viisakam minna. Eidelt aga nõudis ta puhast pesu, mille see ka kohe andis. Ning varsti läkski Jaan

sauna poole, ühes kaenlas rätiku sisse keeratud pesukimp ja vana viharoots, teise käega mõnusalts vehkides.

Saunas leidis ta va Korka-Mardi, sellesama, kes naabermajas elas. Kohe puhkes jutujamine vanade vahel tööst, kaubahindadest ja „poliidikast.“ Arutati tõsiselt, et kas need sotsid saavad ikka valitsuse kokku või ei. Ega sel Tõnise-Jaanilgi viga ei olnud, aga üks ta ole ikka kodanlaste hulgast. Palju parem oleks, kui mõni „oma“ mees etteotsa pääseks. Nii keerles ja veerles jutulõng venivalt ja pikka, kusjuures vanad vihtu pehmitasid ja siis mõnusalts ähkides karvaseid sääri vihtlesid. Vahest arutati tõsiselt, kas virutada veel üks kapa täis vett kerisele, või jätkub praegusestki leilist. Ja enamasti lõppes nõupidamine sellega, et üks neist layalt alla ronis ja uut leili muretses, mille järele vihtlemine uut hoogu võttis.

Kui igate kanti viheldud oldi ja puustikuga keha kord üle lükatud kah, jätkuski sellest saunitamisest seks korraks. Kehad suurest vihtlemisest punased, liigetes mõnus lodevus ja nõrkus, riidetuti ja hakati kodu poole sammuma. Teel löi aga Mart Jaanile muiates külge ja küsis: „Mis õte oleks, kui teeksime lauba õhtu puhul ühed mõnused tropid?“ Ega Jaanilgi selle vastu midagi ei olnud, ja et kõrts just tee ääres oli, vajutigi sinna sisse. Tehti enim ühed väiksed „pigarad,“ aga et mitte lonkama jääda, tehti teise jala jaoks kah. Ja nii see kestis kuni juba üle 8 näitas. Jaan arvas, et selleks korraks küll olevat ja tegi ettepaneku koju minna. Korka-Mart aga oli juba parajas tuuris ja ei tahtnud selle peale mõeldagi. Jaan jäi aga kindlaks ning asus koduteele.

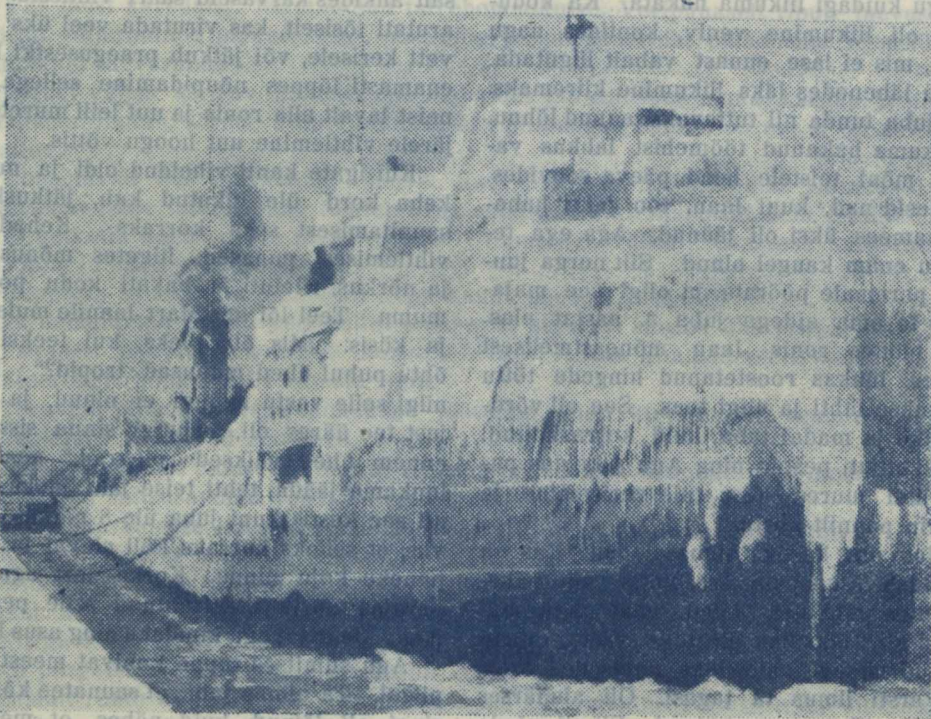
Anu silmitses tuppa kobivat meest kahtlasel pilgul. Ta aimas juba, et saunatee kõrtsi kaudu ringi oli läinud, kuid nähes, et mehel „väga vigagi“ pole, rahunes ta ja süvenes jälle piibli lugemisesse, jatkates sealt, kus Jaani tulekul pooleli oli jäänud. Jaan kobistas natuke veel toas ringi ja hakkas siis „Päevalehte“ lugema, mille ta sauna minnes oli ostnud. Prillid nina otsale langenud, uuris ta keerulisi ilmapolitika sündmusi, vahest üle prillide Anu poole silma visates. See luges, luges kuni uni liiga pealetükkima hakkas ja Anut voodisse minema sundis. Jaan jäi edasi istuma, kuigi temalegi raskused silmalaugelede langesid. Ta võitles unega, kuid uni võitis. Jaani pea langes lauale. Jaan tukkus.

Ta nägi unes, kuis ta noorena, olles täis elu ja tuld, ühel laupäeva õhtul naabri talu hoovis oleva kiige juures lõbutses. Kogu küla noored olid sinna kogunud. Kõikjal kostusid heledad

kilked ja naeruprahvatused. Ka tema, Jaan, oli lõbu ise. Ta tantsis lõõtsapilli taktirikkas helipuhmastikus, temagi hõiskas, temagi andis kilgele niisuguse hoo, et tüdrukud hirmunult kiljatasid. Iseäranis püüdis ta Kase-Anu tähelepanu äratada. Oli see ju küla kenamaid piigasid. Jaani vaev ei olnud asjata, sest mõnigi sõbralik pilk ja lahke naeratus langes talle osaks. Tantsimisest väsinud, istusid nad trepile. Anu naeris heledalt ja torkis ja narritas teda igapidi. Korraga muutus ta ähmaseks koguks ja Jaani ees seisis Kase vana ise. Tal oli suur malakas käes, millega ta Jaanile küljekottide vahele togima hakkas. Jaan püüdis togimise eest põgeneda ja...

„Mis sa, pimeloom, tukud siin! Tõmbab kallid lauba õhtul oma nina täis, et ei mõista enam voodissegi minna,“ kõlas Anu kräbe hääl. Jaan oli päris segane, kuid taipas siis, et ta und oli näinud ja et Kase-Anu nüüd juba ligi 30 aastat tema naine oli. Jaan ringutas, mõmises midagi kadunud noorusest ja raskest elust, hakkas aga siiski riidest lahti võtma. Sellega valmis, pugest ta voodisse ja varsti kuulutas kõuemürinale sarnanev norskamine, et Jaan jälle unedeilmas viibis ja võib olla unes nägi ajast, mil ta noor oli...

P. P.

Merefüiglane jäälooris.

Talverüüsse mässund loodus pakub haruldaselt üllatavaid vaatepilte. Kõike tarretama panev käre pakane on oma surmavad küüned isegi laeva järele välja sirutanud. Ookeanihilgane paistab nüüd hõbedatud soomuses kui hiiglasuur sädelev jäälõss.

Õigeid seletusi

- „Noorusloomingu“ nr. 2-3 avaldatud sõnadete saatis Tallinnast „Li“.
- Ar p u k a t s u m a — nõiaabinõuga avalikuks tegema (varastatud, kadunud).
- A h t i m a (ahnta) — parsile tõstma (vilja kuumamiseks), täistuupima, vahele kiiluma.
- A l m u s — armuand.
- E d e (-(e)zi) — ruum või aeg mingi asja või

- sünnimuse ees [näit. kõrtsi ede (-(e)zi); õhtu ede (-(e)zi) ede, edeme—võrdle ebe].
- E n n a t a m a — pead-, külmaverelust kaotama; segaseks, ägedaks minema, ütelia rututama, läbemata olema.
- E r i s e m a (herisema) — hõõguma, häge olema.
- H e p u t a m a — agar, üleannetu olema, kekslema, vallatlema.
- H i i b — vaht.

On juhtunud...

Narva Ühisgümnaasiumis.

Meie toimetusehärredel ja preilidel korra juba hammas veres, et esimene kord kirjutasin ja nüüd muudkui aga kirjuta jälle. Aita sant sauna, aita lavale kah. Ja jälle niisugune ime-lik aine: mis on koolis juhtunud. Kool on ju niisugune koht, et ega seal jumal teab mis juhtugi. Igaüks uurib raamatuid ja katsub kuidas jälle mõnest nõrgast välja rabeleda. Aga üks niisuguseid pisiasju vahest ikka juhtu kah. Kõik pole küll enam meeles sest... (tahtsin jälle öelda, et mul on kõva pea, aga enam ei tohi — „Rännak Aole“ preilid hakkavad jälle kurjustama, et mis niisugune puupea veel üldse koolis käib), aga mõni asi ehk ilmub selle sule otsast paberile kah.

Eelmises numbris rääkisin, et draama-ring tahab kangesti pidu teha. Ja tegi hull ära kah! Läksin siis ka vaatama, et mis seal ikka on. Mudilasi kõik nurgad täis, kihiseb ja kahiseb igal pool. Kell kuus pidi algama, ja ega palju üle 6 olnudki, kui kell kõlises. Juba vanast ajast harjumus veres, et kui kell kõliseb, siis peab klassi minema, muidu võib su käsi halvasti käia. Pistisin siis klassi poole punuma, aga tuli ikka õigel ajal meelde, et nüüd olen ikka peol. Kohe süda läks hulga kergemaks... Läksin siis sinna saali poole ja ootasin. Varsti libiseski eesriie kõrvale ja algas too näitemäng. Aga päris vahva oli. Üks näitleja vaatas küll ühtelugu etteütleja kasti poole, aga just jänni ei jäänud (35 silma oli). Räägiti ja askeldati ja vahest vaieldi ja riieldi, aga lõpuks lõppes ikka kõik hästi. Ei noh, olen küll juba üle 10 aasta (vast hiijuti oli juubel, aga keegi ei mõhanudki) koolis käinud, aga no nii hästi pole koolis kunagi mängitud. Ei midagi, käredate semmud (see sõna pidada nüüd moes olema). Pärast tehti pisitasa tantsu ja „all right“.

Siis ei juhtunud kohe hulgal ajal mitte midagi. Kõik oli korruga nii vaikseks jäänud. Kuid Jõulud lähenesid ja nendega ühes jõuluvana ja nõrgad (oh häda!). Mõni päev enne Jõuluks koolist vabanemist silmasin imelikku asja. Õpilastel oli kooli tules raamatute asemel mingisugused pakid ja pakikesed. Mul nagu seda uudishimuliku verd ka natuke soontes ja hakkasin uurima, et mis niisugune segadus tähendab. Eks üks armas inimene murdiski siis need seitse pitsertit lahti ja tegi mulle selgeks, et need on vastastikused kingitused, mida õpilased kooli toovad, ja mida siis jõuluvana jõulupuu all välja jagab. Kus mul hakkas

süda kohe puperdama nagu venelasel, kui hapukurki näeb. Mõllesin eneses, et ega tea ehk mõni halastab mu peale kah ja kingib midagi. Ise ma küll kinkima ei hakka, lõpuks keegi ei kingigi midagi ja kus siis selle kahju ots.

Tuli siis see jõulupuu. Ah jah! — pidin ära unustama, et selle päeva hommikul ilmus värske „Nooruslooming“. Osteti ikka suure õhinaga küll. Pärast polnud klassides muud kuulda, kui loeti „Noorusloomingut“ (õppimist ju enam ei olnud). Üks poiss oli isegi nii kaval, et luges klassis ajakirjast teistele ette, aga jättis kõik jutud lõpuni lugemata, et minge ostke nüüd „Nooruslooming“ ja lugege ise edasi. Ja osteti!

Nojah! Ma pidin nüüd jõulupuust rääkima. Algas jõulupuu sellega, et jõulupuu põlema süüdati (ah, tui! vabandage, mitte puu, vaid selle küljes olevad küünlad). Pastor Jalajase juhatusel lauldi paar salmi vaimulikku laulu. Siis laulis koor ja mõned tulid kohe päris üksikult lavale ja laulsid, aga ei olnud nähagi, et põlved oleks väga värisenud. Ühel läksid küll sõnad segamini, aga ajas joru julgesti edasi ja lõpuks läks jälle kõik ilusti. Oli veel üks imelik näitemäng kus üks mees tuli välja ja ütles, et tema on tüki väljamõtleja ja hakkab nüüd etteütlejaks kah. Ma tahtsin näitemängu paremini näha ja läksin lähemale, kuid sattusin jõulupuu alla ja sealt kukkus mulle sula rasva pealaele... Kõrvetas mis hull. Läksin ruttu veega jahutama, et muidu võtab veel pealae paljaks, kuhu ma siis lähen: noor poiss ja pealael kuu nagu sauniku vankriratas... Ja nii ma ei näinudki enam seda näitemängu. Tuli jõuluvana. Suur kasukas seljas ja vitsakimp käes. Ja noomib kõik läbi. Lõpuks hakkas kinke jagama, neid oli tervelt 5–6 korvitäit. Ma ikka ootasin, et ütleks ka minu nime, aga lori puha! Mitte ei andnud, kohe nagu jonnii pärast. Tehti pärast natuke tantsu ja oligi kõik.

Aga järgmine päev, see oli alles üks päev! Mõnes kandis ikka vihm sadas, teises kohas jälle päike paistis! Aga klassides — üldiselt muud ei tehtud, kui jälle jõulupuud (niisugune väikene, pistetakse harilikult õpetaja puldile tindipotti), istuti ja lauldi ja vahest loeti mõnd raamatut. Aga viimase tunni ajal — siis toodi need tunnistused, aga... ma parem ei räägi, tulevad jälle kurvad mälestused.

Ja nii algaski too ammuoodatud jõuluvaheaeg.

Ma nagu mõtlesin kirjutama hakates ringide tegevusest kirjutada, aga mu luulehobu pääses valla ja ajas kõik asjad segamini. Eks ma nüüd siis hakka nendest rääkima.

Sport-ring. — see teguseb nüüd nobisesed omaette. Rakverre sõit võttis igasuguse tahtmise suuremaid asju ette võtta. Aga harjutavad siiski suure hoolega. Vist on muskulatuur nii suureks paisunud, et muidu ei mahu enam saali kui lasti näitelava ära lahutada... Pidada na vabam olema. Klassidevahelised käsipalli võistlused hakkavad kah juba lõpule jõudma. Küll on ikka naljakas vahest vaadata, kus mõni mees mängib nagu palletti tantsiks, kuna teine jälle, nagu tugev tamm, keda ka niisugune torm nagu hiljaaegu oli, kohalt ei liiguta. Ja tüdruk-lapsed! Vanasõna ütleb küll, et tüdriklais on ikka rumal, aga palli-mängus on ta meister küll. Ei nad hooli kohtuniku vilest ega millegist. Nüüd lund laialt ja sport-ring ongi nüüd oma tähelepanu palju talispordile pööranud. Olid need tõukekelgu võistlused. Küll oli naljakas vaadata, kus poisid ja plikad nagu kured ühe jalaga ikka saani jalasel, teisega viibutavad nagu koodiga. Ei mina seda vigurit mõista, kuidas nad nii ruttu edasi saavad.

Aga malering! Vaat seal on nüüd suured ninad. Võtsid kätte, ajasid üle maa poisse kokku ja hakkasid malet mängima. Ma sain ka kuulda, et midagi niisugust tulemas ja läksin jaama vaatama, et kui palju neid õige tuleb. Vaatan, jaamas käib paar meie poissi, valged linnid varuka ümber ja ootavad rongi tulekut, nagu hingeõnnistust. No kui siis rong sisse tuli, siis nagu visati igast vaguni uksest mitmesuguste vormimütsidega poisse välja ja pistsid kohe nende valgelindi meeste juure. Need panid poisid ritta ja marss! kooli poole. Seal oli teed tehtud, poisid sõid ja hakkaski kohe mäng peale. See male on küll üks kole igav asi. Vaata tundide kaupa ühe ja sama laua peale ja mõtle, et mis viguri see vastane nüüd õige pihku võtab. Ma natuke aega vaatasin, aga hakkasin kartma, et unehaiguse saan ja lasksin jalga. Aga mängijad, need istusid niimoodi nädal aega. Pärast olid meestel küll kondid kanged, aga turniir oli siiski läbi. Peeti veel mingisugune kongress kah, kus kõneldi ja vaieldi ja lõpuks üks poiss, kes suure laua taga istus ja nagu öökull välja nägi, ütles, et nüüd on kõik otsas ja võite jälle igaüks koju minna. Auhinnad anti ka välja, aga kolmandat ei antud, sest mulk, tartlane ja tallinlane olid ühepalju punkte saanud ja pidid nüüd veel omavahel mängima. Nagu ma pärast kuulsin, olla mulk kõige kangem olnud.

Hea meelega jätkaks kirjandus-ringist rääkimata, sest seal on kurjad preilid ja kui ma nüüd midagi kirjutun, mis neile ei meeldi, ega ma siis nii kergelt ei pääse nagu esimene

Prof. M. J. Eisen.

M. J. Eisen

Meie tulivaimuga vanavarakuningas, keda hiljuti Soome „Kalevala“ pidustustel suurelt austati. M. J. Eiseni rahvaluule kogu on praegu 65.000 leheküljelise, koosneb 3.041 saadefisest 850 isiku poolt ja kuulub nüüd riigile.

kord. Nojah, see lugu oli niimoodi, et vaevalt oli „Nooruslooming“ müügile ilmunud, kui kirjeringi preilid mu juurde tulid ja kurjustama hakkasid, et miks ma neid maha olevat teinud, kooli häbistanud j. n. e. Taevakene, ma olin omateada niisugustest pattudest puhast nagu ingel paradiisi väravas. Aga et see asi kindlam oleks, läksin ja küsisin tunnist vabaks ja ruttasin kinnitusseltsi agendi juurde ja lasksin oma elu 10 krooni eest kinnitada. Kohe nagu julgem oli olla ja võisin rahuliku südamega nende preilide silmade alla minna. Kui hinge välja võtavad, siis saan peale surma 10 kr., mis mul viga siis selle rahaga elada. Ei noh, preilid olid ikka kurjust täis küll ja ütlesid kohe, et ma pidada üks häbemata in mene olema. Ei noh, kui preilnad juba seda ütlevad, küllap ma siis seda ka olen ja süda oli kurb ja meel oli hale. Päev hiljem ilmus „Rännak Aole“ ikka nende ja samade preilide toimetusel. Loen alguses, ja süda läheb soojaks, et vaat kui ilusti nad kirjutavad! Kuid seal ajakirja lõpul on artikkel ja küll nad mind seal soevad. Ma pidada ikka kohe ei tea kes ja mis olema ja peaks mu kohe pogrissa pistma. Ja kui ma nüüd jälle midagi

kirjutati, mis neile ei meeldi, siis... Sellepärast ma enam palju ei kirjutagi, ainult ütlen nii palju, et oli jälle üks referaat-õhtu. See aga läks võrdlemisi rahulikult mööda. Rahu maa peal ja inimestest hea meel!

Draama-ringist pole enam midagi kirjutada. Selle juba kirjutasin ära, et nad peo tegid ja et nüüd näitelava ka ära lahutati, siis vist draama-ring hakkab hinge heitma.

Loodusteaduse-ring on ka õige tasase loomuga. Valis küll omale ajutise juhatuse, revisjoni komisjoni ja revisjoni komisjoni revideerimiseks ühe komisjoni. Aga mida need komisjonid teinud on, see on ajaloo saladus.

Nüüd olengi peaaegu kõik ära rääkinud, mis juhtunud on. Jääb ainult veel jutustada tõsisest asjust. Esiteks 10 aastast mälestuspäevast. Et lapsi mitte asjatult väevata, oli koolil ühine aktus Rahvaülikooliga „Ilmarises“. Olen harva nii liigutatud ja vaimustatud olnud, kui tol õhtul. Kõik ju tuletasid meelde, et Narva koolipoisid olid need vapramad sõdurid. Milline uhkus täitis rinda, et meil nii suured eelkäijad olid, oleks tahtnud neid vapraid mehi, kes ka seal aktusel viibisid, süleleda, neid tänada, et nad koolipoiste seisuse on nii kuulsaks teinud. Koju minnes olin uhke, et ka mina veel koolipoiss olen ja nende jälgedes käin, kes meie kodumaa vabastasid.

Teine asi oli see Fenno-Ugria päev, 26. jaanuaril pühitseti koolis „Fenno-Ugriat“. See nimi võib päris segadusse ajada. Kuid härra Sõerd oli nii lahke ja seletas meile ära, et Fenno-Ugria pidada tähendama kõikide soomesugu rahvaste koondist. Ja nagu selgus oli neid kadunud vendi, kes Eestistki välja rännanud, tervelt $\frac{1}{5}$ kogu eestlaste arvust. Koor laulis paar laulu, prl. Olev, kes ise huvireisist Ungarisse osa võttis, tutvustas meid ungarlaste lahkusega j. n. e. j. n. e.

Olid meil koolis ka tantsu-kursused H. Küttimi juhatusel. Kõle naljakas kohe vaadata, kui poisid ja plikad vehivad tantsu liüanagu tükitöös. Mõnelgi on higitilgad otsaesed ja kojameestel on kartus, et lae sisse langes korral neil kole palju pühkimist on. Siis tuleb ju esiteks tantsijad välja pühkida ja veel lõpuks see sodi mis laest alla tuleb ka. Aga selle eest on õpilastel nüüd tantsimine selge. Mõnigi põlvpeikkune poiss oli hädas, et ei leidnud omale kohast partnerit. Ma soovitaksin neil preilide käest kõrge kontsaga kingad laenata! Näib ikka nagu pikem välja...

Mis veel veebruaris ja viimaseil päevil juhtus, sellest ei luba mul toimetajad praegu enam kirjutada—ma olevat oma juhtumustest niikuinii juba ajakirjanduse keeles öeldult „meremao“, s. o. liiga pika loo kirjutanud. Loodan seepärast jätkata järgmises „Noorusloomingu“, mis kuuldavasti Lihavõtteks ilmuvat ja hiiglasuur saavat. Noh, siis on ehk ruumi ka minu jaoks rohkem.

Pambu Peedu.

Narva Tööstusõpilaste koolis.

„Noorusloomingu“ on kõneldud ja kõneldakse järjest uutest noorte organisatsioonidest, päevasündmustest, õpilas-ühingutest jne. See on ajakirja poolt väga kiiduväärt nähtus, sest „Noorusloomingu“ on ju noorte häälekandjaks ja toob teateid noorte isetegevustest.

Senini on kõneldud Narva õpilaste isetegevusest ainult Narva Ühisgümnaasiumi „õhkkonnas.“ Mina võtan enesele julguse mõne reaga piirduda ka ühe teise Narvas töötava õpilas-organisatsiooni tegevuse juures. Mõnele näib see vast ehk küll uudisena, sest tollest ühingust kuuldakse ehk esimest korda. Et ühingu tegevus senini varjul on seisnud, näib olevat tingitud tema „vaiksemast iseloomust“. Tähen-datud õpilas-ühing töötab juba teist aastat. Tema see õieti oligi, kus koolide vahelise õpilas-ajakirja asutamise mõtet propageerima hakati ja kus „Noorusloomingu“ trükisõnaline eelkäija ilmale sündis. Too ühing kuulub nimelt Narva Tööstusõpilaste koolile (mitte ära vahetada Tööstuskooliga). Ühingu juure kuuluvad veel kirjandus-, male- ja näitesektsioonid.

Neist viimane avaldab kõige intensiivsemat tegevust. Ka male-osakond on tublisti tegutsema hakanud, et järgmisest Eesti koolinoorsoo maleturniirist osavõtta. Tööstusõpilaste kooli suurpäevadest tohiks nimetada kooli IV aastapäeva 9 veebr. Seks puhuks õppis näitesektsioon ühe naljamängu, mis oma peol Kreenholmi rahvamajas ette kanti. Rahvast oli, vaatamata kinnisele peole, väga rohkesti. Eeskava sisaldas, veel soolo-laule, kupleesid jne. milledes tegevuses peamiselt näite-ringi liikmed. Üldiselt õnnestus kogu eeskava hästi.

Nii siis, vaatamata Tööstusõpilaste kooli õpilaste piiratud aja peale, sest kool töötab peale lõunat, jätkub neil küllalt püsivust oma õpilas-ühingus töötada. Seega ei taha ka Tööstusõpilaste kooli noored maha jääda oma kaasvõitlejaist teistes koolides.

Põhjala Peeter.

Viljandis.

Viljandis töötab neli keskkooli: Viljandimaa Poeglaste Gümnaasium, Linna Ühisgümnaasium, Viljandi Eesti Haridusseltsi Tütarlaste Gümnaasium ja Saksa eraühisgümnaasium.

Peatume esmajoonel keskkooles asuvate õppur-organisatsioonide juures.

Viljandi Poeglaste Gümnaasiumis töötab juba mitmendat aastat neseharimiserühm, mis kogunud oma ümber kolm neljandikku kogu õppureist. Eelmisel õppeaastal võis märgata rühma tegevuses teatavat loidust, ent tänavu pole põhjust seda öelda. On peetud rida referaat- ja väieluskoosolekuid, kõneõhtuid valgus-

piltide selgitusel, kirjatööde võistlus, pidu jne. Ringi ülalpidada on ka lugemislaud, kus mõnedki väärtuslikud aegkirjad ja lehed. Ring on samuti korraldanud male- ja kabe- võistlusi, millest osavõtt on olnud elav.

Samas koolis töötab ka õppurspordiring, kes korraldas läinud sügisel keskkoolide vahelisi võistlusi. Talvel korraldab ühing oma liigetele kaks korda nädalas sihtvõimlemisi kooli võimlas.

Mõlemad ringid töötavad tänavu haruldaselt intensiivselt — tänu tuleb siin vist küll öelda juhatajale, kes energilised õppurid.

Sügisel oli kavatsusel hakata väljaandma Viljandi keskkoolide II-te klasside koondise aegkirja „Põhjalat“, kuid sellest ei tulnud midagi välja, ehkki mõte õpetajaskonnas sooja poolehoidu leidis. Mõtte algatajaks olid Viljandimaa Poegl. Gümnaasiumi õppurid. Võib siiski loota, et kord see mõte nell teostub, sest mõningaid tuntakse väga energilistena õppureina.

Rakvere P. G.

Spordiringis l a.

Ring korraldas ping-pongi õhtuid liikmetele kaks korda nädalas, mis kõik suure osavõtuga. Ping-pongi võistlused kooli meistri nime peale. Esimene koht: V. Põiklik, II. V. Lukman, Ring võttis osa Tapa Ühisgümna. ja R. P. G. vahel korraldatud ping-pongi võistlustest, kusjuures Tapa võideti tagajärjega 3:0. Ring võttis osa tasuvõistlusest ping-pongis, mis kaotuseks 2:1 kujunes.

Ring korraldas traditsioonilise klassidevahelise murdmaa jooksu, mille võitis III kl. Kevadised omavahelised kergejõustiku võistlused. Ring võttis osa kergejõustiku kolmikvõistlusest Tapa—Ambla—R. P. G. vahel, kus võitjaks tuli R. P. G. Teatejooksu meesk. osavõtt Noorte Lauu ja Spordi peol korraldatud võistlusest, kus teise koha saavutas.

Ring korraldas sügisel kolm jalgpalli võistlust R. O. S.—R. P. G. vahel, mille tagajärjed vastavalt 3:2, 0:2 ja 0:1. Kokkuvõttes 5:3 R. P. G. kasuks.

Ring korraldas klassidevahelised vollei-võistlused kooli meistri nime peale. Esikohale tuli V klass. Kooli vollei-meeskonna võistlus lennuväega, mis tagajärjega 2:0 võideti.

Ring on asutatud 1922 aastal. Liikmeid praegu 50.

Raadio-ringis.

7. jaanuarist kuni 15. maini 1928 a.

Ring korraldas I poolel kontserte, referaate ja ühe raadiotarvete loterii.

Kontserte oli kokku 4; neist üks koolivaheline ja 3 liigetevahelisi.

Referaate korraldati 2; esimene „Raadio Ajaloost“; Refereeris juhatause liige Nurk, ja teine „Raadio Algmõisted“ - refereeris esimees B. Kaasik.

Raadiotarvete loteriil olevate asjade väärtus oli umbes 15 krooni, mida üks juhatause liigetest oli annetanud.

Juhatause koosolekuid oli 4, liikmeid ringil 39.

10. septembrist kuni 15. detsembrini 1928 a.

Ring korraldas II poolel: kontserte ja referaate.

Kontserte korraldati 5.

Loenguid korraldati 8: 1 loeng oli juhatause liikme Keeviti poolt „Miliine peab olema antenn“. Esimees Kaasik pidas 3 loengut raadio tehnikast. Juhatause liige Nurk pidas 4 loengut samal teemil.

Ring ehitas omale 1 lambilise raadio vastuvõtte aparadi.

Materjali raha panid ringi liikmed kokku.

Liikmeid oli poolaastal 40.

Linna Ühisgümnaasiumis töötab edukalt „kirjandusteaduslik ring“ kuhu koondunud pea erandita kõik õppurid. Nii võib seda nimetada õigusega suurimaid õppurorganisatsioon Viljandis. Ring peab üleval lugemislaua ja korraldab referaat- ja väeluskoosolekuid. Ringi juures töötab ka näitetrupp. Eriti huvitavaks kujunesid eeljõulu peetud kirjanikude mälestusõhtud, mis algasid referaatidega ja lõppesid mängudega-tantsudega. Osavõtjaid neist õhtuist oli haruldaselt palju.

Linna Ühisgümnaasiumi spordiring on viimasel ajal muutunud passiivseks, mille üle ei või uhkustada. Ka Viljandi Eesti Hariduseltsi Tütarl. Gümnaasiumi kirjandusteaduslik ring pole tegevuses just silmapaistev.

Algkooles töötab vaid üks karskusring (III algk.). Paljud neist õppurorganisatsioonest kuuluvad Noorsoo Karskusliidu liigete perre. Hiljuti asutati „Kultuurtahtelise Noorsoo Koondis“, kuid see pole veel midagi suutnud teha.

J. Kp.

Kirjanduse-teaduse ringis.

R. P. Gümnaasiumi „Kirjanduse-Teaduse-Ring“ on asutatud 1. nov. 1924 a.

Liikmeid oli läinud aastal 50, praegu 35. Ring algas oma tänavust tegevust hiljem; sellega seletatav praegune liikmete vähene arv.

Ringi tegevus läinud õppeaastal on peamiselt seisnud raamatukogu juures. Rikkalikku raamatukogu tarvitavad ringi liikmed energiliselt.

Referaat-õhtuid on nimetatud aja jooksul 2 korraldatud; teemidel kirjanduse seletamiseks. Õppur.

Jakob Liiv 70 a. vana.

(Viimane päevapildistus Jakob Liivist „Noorusloomingu“ kaanel).

Hiljuti pühitses meie vanem kirjanik ja seltskonnategelane Jakob Liiv oma 70. sünnipäeva ja 50. a. kirjandusliku tegevuse juubelit.

Jakob Liiv sündis 28. veebr. 1859 a. Alatskivil. Alghariduse saanud kohalikes küla- ja kihelkonnakoolest, sooritanud seminari lõpueksami ja omanud õpetaja kutse, mis alal pikemat aeg töötanud. Pidanud mitmeid ameteid ja elanud paljuis kohis; lõpuks elama asunud Rakverre.

*Üht sille hing w ülal nägi
Kui Jakob kaardus tub raski
jalg.*
J. Liiv

Jakob Liiv ei ole mitte üksnes agar seltskonnategelane, vaid suuremal määral viljakas kirjanik. Liivi teened on Eesti kultuuri loomisel hinnatavad ja tema toodang õieti laiamahuline, sisaldades niihästi proosa- kui ka lüürikapärle. Lüüriliste laulude ja cepilise luule alal oma lugulauludega on kirjanik jäädvustanud oma nime meie kirjanduslukkku.

„Heategija“

I. Rainise järele.

Rikas ta, kuid pehme süda:
kuuleb vaese kurba kaebust,
kohe haarab oma tasku,
lõmbab välja — taskuräti!

Tõlk. H. T.

Igatsus.

Pilved kõrgel nagu kutsed läevad,
lumivalged pilved sinitaeval;
minna igatsuste imelaeval
tahaks ära siit, las' maha jäävad
maised asjad kõik, las' mulle saavad
osaks silmapiiri kauged imed;
jäägu karmi Põhja külmad, lumed,
roosteudus hällivad ka soomaad!

Edasi kui kutsed pilved läevad
oma kõrget, päkserikast rada,
kujutelmas võin vaid kaasa saada —
jalad aga maise tolmu jäävad...

H. T.

Elulus.

Parem on leekida üles,
parem on elada ruttu —
parem kui sügisekülmas
surra kesk alalist nuttu!
Parem on sulada leegis,
tõuseb mis taevani üles,
parem siis äkitselt minna,
kaduda — hõisked veel süles!

H. Tenter.

Gotthold Ephraim Lessing, suurem Saksa dramaatik ja kriitik, kelle 200 aastast sünnipäeva hiljuti mälestati.

Märkeid taevast.

Õhtul selge ilmaga ülespoole vaadates näeme taevavõlvil mitmesuguse heledusega täht Neid silmitsedes arvame, et neid on musttuhat, kuid see pole õige. Neid üleslugedes märkame et neid pole palja silmaga meie põhja taevast rohkem näha kui umbes 2500 tähte. Tähti silmitsedes märkame, et neid on võimalik jaotada üksikutesse rühmadesse. Et meie tähelnanu kõige pealt kõidavad kõige heledamad tähed, siis näeme, et nende heledamate tähtede ümbruses asub terve rida teisi tähti, mis koos moodustavad tähtkuju. Terve taevaskera võime jaotada niimoodi tähtkujudeks. Tähtkujudeks jaotamine sündis juba õige ammu, vanal ajal. Millal nimelt, sellest puuduvad meil ajaloolised andmed. Mõnede tähtkujude, näiteks Suure Vankri, Sõela ja Vardatähtede, nimetused esinevad isegi Piibli vanaseaduse raamatus (Jobi raamatu 9. ja 38. peatükis, siis veel prohvetite Jesaja ja Amose raamatutes). Igale tähtkujule anti vanal ajal kas mõne kangelase, või looma, või asja nimetus, mis oli tingitud mingisugusest välisnähtusest. Arvestades tähtkujude nimetustega märkame, et nende nimestamine ei või olla tekkinud ühel kindlal ajamomendil, vaid selleks on kulunud igatahes ajavahemik, mis enesega kaasa tõi teatud välisilma nähtusi. Võtame, näiteks, 12 Zoodiagi tähtkuju, Jäär, Sõnn, Kaksikud, Vähk, Lõukoer, Neitsi, Kaalud, Skorpion, Vibukandja, Kaljukits, Veevalaja ja Kalad, mida läbib täht Päike aasta jooksul, peatudes igas ühes neist umbes kuu aega, moodustades seega taevaskeral aasta jooksul ringi, mis nimetatakse ekliptikaks. Need nimetused on tingitud igatahes mõnest välisilma nähtusest või sündmusest. Mõnede nende nimetuste tekkimine võiks olla järgmine. Teame, et Egiptuses Niiluse jõgi tõuseb iga aasta üle kallaste. Vanasti, arvatavasti, kui säärane veetõus Niilusel tekkis oli igatahes päike tähtkujus, millele anti nimetus Veevalaja (Aquarius). Vee alanemisega Niilusel algas rikkalik kalasaak, ja nimelt siis, kui päike oli tähtkujus, mis nimetati Kaladeks (Pisces). Edasi, kui tuli lõikuse ja vilja koristamise aeg, oli päike tähtkujus, millele anti nimetus Neitsi (Virgo), ning asetati talle sirp ja rukkivihk kätte. Kui vilja oli koristatud, siis tuli vilja mõõtmise ja kaalumise aeg, päike asus siis Kaalude (Libra) tähtkujus. Oli vilja täielikult koristatud ja salvedesse paigutatud, siis algas jahipidamine, ning päike veeres Vibukandja (Sagittarius) tähtkujusse. Samuti mareasjanduse arenemisega, kui inimene vallutas okeani ja juhtis laeva ekvaatorist lõuna poole, tulid nähtavale uued tähtkujud, mida enim ei olnud nähtud. Kõige pealt torkas silma üks suuremaid tähtkujudest, millele anti nimetuseks Laev, mis sümboliseeriks seda abinõud, millega niikaugemale jõuti, et seda tähtkuju võis näha. Niisugune võiks olla mõnede tähtkuju nimetuste tekkimine.

Kõikide tähtkujude kirjeldus on praegusel ajal n. n. tähtede kataloogis. Kõige esimene täheteadlane, kes tähtede kataloogi valmistas, oli Hipparch, pärit Nicaea linnast, kes elas II aastajasal e. Kr. Ta elupaik oli suuremalt osalt Rhodose saar. Hipparchi tähtede kataloogi originaalkujus nähtavasti enam olemas ei ole. Järgmine tähtede kataloogi kokkuseadja oli Claudius Ptolemäus, pärit Egiptusest, kes elas II aastajasal p. Kr. Ta elas peaaesjalikult Aleksandria linnas. Tema tolleaegne teos „almagest“, mis sisaldab muuseas ka tähtede kataloogi, on säilinud meie ajani. Selles teoses sisaldub 1030 tähe kohta andmeid. Ptolemäuse tähtede kataloogis on antud tähtede astronoomilised pikkused ja laused ning tähtkujude üksikute tähtede asendite kirjeldus. Peale selle tükil ajal ei ilmunud enam uut tähtede kataloogi. Alles X aastajasal parandas ajakohaselt endist Ptolemäuse kataloogi persia täheteadlane Abt-Al-Rahman As-Sufi, ja 400 aastat peale tema tegi sinna veel parandusi kuulsal Samarkandi suurvürsti Tamerlani pojapoeg Ulug-Beg, kes seadis kokku ühtlasi uue tähtede kataloogi. Järgmine põhjalikuma tähtede kataloogi kokkuseadja oli XVII aastajasal täheteadlane Johannes Bayer, kes oma teoses „Uranometria“, mis ilmus aastal 1603, laiendas tähtkujude kirjeldust põhjataevast lõunataevasse. Ta esines tähtkujudes asuvate üksikute tähtede kohta järgmise märkimise viisiga: kõige heledama tähe tähtkujus märgib ta kreeka keelse alfabeedi esimese tähega α , siis järgmise heledusega tähe kreeka keelse alfabeedi teise tähega β , j. n. e. Niisugusel tähistamisel tuleb täht nimetada kreeka keelse tähega, juure lisades tähtkuju nimetuse. Selle tähistamise viisi järgi käidakse ka praegu.

Põhjamail.

Kuna meie endid pakasega võimalikult kasukaisse mahime, ei näi meie põhjapoolsed „maamuna“ elanikud — eskimod — 50° pakasest midagi hoolivat. Meie pilt kujutab eskimonaist ühes lapsega kareda külma peale vaatamata vaikeset rahu maitsemas. Külma-veerelised külma looduse lapsed!

Eksisid,

A. L., kui arvasid „Eestile“ kirjutades meil noori rauku olevat!

Ei, kaugeltki mitte. Meie nooril (pea kõigil) puudub kalduvus peanorutamiseks, puudub aeg ka mõtlemiseks millegile tõsisemale. Nad on eluvõõrad noored, aga lõbusad noored, kellede ainuke siht ja püüd on lõbutseada, lõbutseada ja veel kord lõbutseada, nagu enne „viimast päeva“. Ainult tantsida ja naerda tahavad nad. Kui aga tõe ise oma õiget pälet näitab, on ammugi meie lõbutsejad noored pakku pugunud. Sest neil puudub julgus tõeale näkku vaadata, neil puudub tahe asuda vähegi püsivamale, jõudu ning pingutusi nõudvamale tööle. Ja kui nad siis lõpuks reaaleluga kokku pörkavad, leiavad nad, et jalgealune on tähelepanematult ära libisenud ja nad oma õige suuna kaotanud on, tihti ka alatiseks.

Vaevalt suudab mõni üksik ujuda välja sest valede ja pettumuste keerdkäigust. Seni aga — kuni meie nooril võimalus on peita endid lõbutsemiste taha, võib neilt vaevalt midagi sarnast loota, mida sina ja veel mõned teisedki nii kõrgeks peavad ning ülistavad.

Kuid sellegipärast ei tohi meie oma valulap-sile täielist tegevusetust ette heita, sest nad asutavad agaralt igasuguseid omavahelisi organisatsioone ja seltse, millised koosnevad 5—6 noorest, kes seavad enestele sihiks ja pühaks kohuseks võimalikult palju — lõbutseada! Mis üleselle, on väikekoodanline. Omi seltse ja organisatsioone nimetavad nad „Amor omnia vincit!“ jne..

Maakoole,

kus „Nooruslooming“ müügil, palume lahkesti kõige lähemal ajal korraldada meiega arved.

„Noorusloomingu“ talitus.

Noored, tehke kaasfööd „Noorusloomingule“, levitage oma häälekandjat ja võitke temale sõpru!

Järgmine „Nooruslooming“ ilmub Lihavõtte eel.

Narva õpilastele odavam ja
kasulikum ostukoht.

Kirjutusmaterjali
ja koolitarvete äri

A.D. Nuut

SUUR TÄN.

Suures valikus pühadeks
igasuguseid odavaid ja
hinnalisi kinke.

Pesupesemise ÄRI

asut. 1920 a.

Narvas, Viru tän., nr. 7.

VÖTAN VASTU

KÕIKSUGU PESU

pesemiseks ja triikimiseks: läik-
pesu, tüllkardinad.

Puhastan naisterahva kleite ja
meesterahva ülikondi.

Töö korralik. Hinnad mõõdukad.

Kiirtööd 24 tunni jooksul.

„Narva Postimees“

on värskem, sisukam ja loetavam ajaleht

Narvas. Iga haritlane loeb „Narva Postimeest“.

Mugavam KOHVIK Narvas
R. VALDMANN

SUUR TÄN. 19.

Lihavõtteks ilmub

„Odamees“

pildirikas, sisurikas, põnev ajakiri, huvipakkuv kõigile noorile.

Toimetus ja talitus — Tartu, postkasti 51.

NOORUSLOOMING

NOORSOO AJAKIRI

TOIMETUS JA TALITUS:

NARVA, PEETRI PL. 2, TEL. 2-11.

ILMUB 10 KORDA AASTAS.

TELLIMISHIND: AASTAS 2 KR., $\frac{1}{2}$ AASTAS 1 KR.
ÜSIKNUMBER 20 SENTI.

KÜULUTUSHIND: KAANTEEL — 1 LHK. 30 KR.,
 $\frac{1}{2}$ LHK. 15 KR.; KÜULUT. OSAS — 1 LHK. 20 KR.,
 $\frac{1}{2}$ LHK. 10 KR.; $\frac{1}{4}$ LHK. 5 KR., $\frac{1}{8}$ LHK. 3 KR.
